

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:

(Ціна 1. прик. в таборі 3 ф.)
" " поза таб. 4 ф.)
На місяць в таборі . . . 25 ф.
" " поза табор. 30 ф.
На 3 місяці в таборі . . . 75 ф.
" " поза таб. 90 ф.

ЧАСОПИСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ у ВЕДЛЯРІ.

ВИХОДИТЬ ЩО ЧЕТВЕРГА Й ЩО НЕДІЛІ.

АДРЕСА:

Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung
— in Wetzlar. —

Видає „Видавниче Товариство імени Б. Грінченка“.

Ч. 36. (83).

Неділя, 3. червня 1917.

Рік III.

Невідклична потреба.

Є оптимісти, що сподіваються від російської революції цілковитої зміни життя й гадають, що після великого внутрішнього перевороту прийде рай на російську землю.

Оптимізм (віра, що все йде на краще), звичайно, добра річ, але коли він закриває очі на дійсність і доводить до думки, що вже можна скласти руки, бо, мовляв, і так все добре буде, то й для себе й для громади краще не бути оптимістом.

Остаточні результати революції ще не відомі. В ході її можливі ще всілякі звороти. Але припустимо, що станеться, відповідно до виставлених домагань, перебудова ладу на республіканський лад на федеративних основах.

Чи така державна форма цілком змінить зміст державного життя?

Ні. Нова державна система дасть тільки змогу народам Росії змінювати зміст. Демократичний лад є лише необхідна умова, средство для досягнення цілі—повного розвитку народів. Отже вірити, що одна умова все переробить, було би однобоко й хибно.

Для збудовання кращого життя необхідно ще великої творчої праці всього народу.

Це вимагає сильної волі, що впливає з великої свідомості.

Між тим цієї свідомості широким народним масам бракує. Нарід досі відігравав у державним життю лише пасивну роль. Йому приказували—він слухав і виконував. Він не придбав потрібного досвіду й звання в порядкуванні своїми справами. Не виробила ся критичність у відношенню до фактів. Його ініціатива придушена. Він терпить лихо, але не в силі дошукати ся до його найглибшої причини, не в силі зорієнтуватись в положенню. В цьому містить ся його слабкість. Народна несвідомість буде і в нових, вільних, демократичних формах життя добрим ґрунтом для затвердження панування однієї класи над другими, одного народу над инчими народами. Демагогічними засобами легко збучувати народні маси з вірної дороги й вести їх

до боротьби за чужі їм інтереси й одтягати таким побитом від захищення своїх власних інтересів. Для цього гарною ілюстрацією може бути агітація російських імперіялістів за дальшим провадженням війни поміж робітниками й солдатами, організовані чорносотенцями жидівські погроми й взагалі ціла робота чорної сотні. Життя нашого табору дало також кілька подібних прикладів.

На затемнюванню народу полягала власть недавніх господарів Росії.

Хоч власть виприснула з їхніх рук, але вони не відмовили ся завернути старий лад. Зараз не їхня сила, тому вони на якийсь час припинили. Але темна робота провадить ся. Чорні сили мобілізують ся. Чекають ся на відповідну хвилю, щоб повести протиреволуційний наступ. Вже тепер чорна сотня то там, то в инчій місці обережно, мацаючи, чи твердий ґрунт під ногами, підіймає свою голову. Але чи вдасть ся їй знову запанувати, не можна сказати. Так, чи инакше, чорносотенці свою роботу вестимуть і старатимуть ся як не вернути стару власть, то принаймні стати на перешкоді ненависному для них поступові волі. Найліпшим їхнім союзником є й буде народна темрява. Як недавно зі старим правлінням, так тепер з нею мусять провадити рішучу боротьбу всі поступові сили народу.

Треба в корні зреволюціонізувати світогляд темних мас. Широке освітлюванне їх у справах політичних, національних і соціальних—невідклична потреба. Вона вимагає великих сил і праці. Всі прихильники розвитку народу повинні взяти ся до цього діла. Гаяти часу ніяк не можна. Це була б провина перед народом.

Російське революційне громадянство, побачивши наочно шкоду, що чинить несвідомість, заходило ся організувати широку просвітну роботу поміж російським народом. Українці в Росії також провадять освітлення свого народу. Для нас, Українців, ясність думки нашого народу є запорукою успішної боротьби за волю України. Тільки при свідомім

опорі з нашого боку можемо відперти заміри наших сильних сусідів панувати над нами. Тому мусимо всіма силами й тут провадити нашу освітлюючу працю, мусимо показувати вірну дорогу нашому народові, мусимо викоринити темряву, бо доки вона є, то ніякі демократичні форми не виплюндрують недемократичної дійсності на нашій землі. На па-

пері буде свобода, а на ділі поневолення, тільки нарід буде звязаний не грубими кайданами, а блискучими на вигляд, привабливими, але не менче міцними, шовковими шнурками. Тільки зі смертю темряви буде справжня воля. Тільки тоді ми зуміємо використати новий лад так, як нам треба.

Лубенець.

З РОСІЙСЬКОГО ЖИТТЯ.

Петроградська часопись „Реч“ (687—96 від 28. квітня по 8. травня с. р.) дає змогу більш—менш певно обмалювати те, що творить ся зараз в Росії.

Вона стверджує й докладніше представляє всі ті вісти, які подавали ся на підставі німецьких і инчих джерел у „Громадській Думці“.

Найбільше місце в усіх цих числах „Речі“ займає писання про мир, мирову агітацію робітників і боротьбу з цим небажаним для „Речі“ явищем. Особливо присвячує багато місця вона Ленінові. Ленін зі своїми численними однодумцями—робітниками повів широку агітацію за негайним заключенням миру без анексії і контрибуцій і, очевидно, мав великий успіх. Тому свідком численні демонстрації проти війни й проти завойовницької політики Мілюкова. Прихильники дальшого провадження війни розпочали боротьбу проти цієї акції Ленінців. Вони зробили також великі демонстрації, уладжували на вулицях Петрограду мітинги, зібрання, де закликали всіх до боротьби з ленінцями. Петроград зробив ся ареною боротьби цих двох протилежних течій.

Антагонізм поміж прихильниками й противниками війни доходив до крайности. Нераз трапляли ся війни. З обох боків падали жертви убитими й раненими. Подібне творило ся й у Москві. Правительство робило заходи, щоби ослабити мировий рух. Остання нота правительства викликала невдоволення серед робітників, котрі уладили великі маніфестації проти правительства. Рада робітничих і салдацьких депутатів ставила ся однак досить умірковано й закликала до спокою. Тим часом буржуазні шари суспільства розвивали агітацію за війною в провінціях і поміж військом і всі сили вживали, щоби скомпromітувати Леніна. Його виставляло ся як лютого ворога революції, котрий хоче викликати горожанську війну

поміж революціонерами й не дати таким чином закріпити здобутки революції. Буржуазна преса силкувала ся представити Леніна, як особу, що працює на користь ворогів держави, хоч може й несвідомо.

Агітація за війною поміж військом мала деякий успіх. Поодинокі військові відділи ухвалювали резолюції, в яких стояли за війною аж до побіди й осуджували Леніна й тих робітників, що стремили до миру. В Новочеркаську зїзд донських козаків ухвалив підтримувати всіма силами тимчасове правительство; деякі члени зїзду поставили резолюцію, але не відомо ще, чи ту резолюцію зїздом прийнято.

Між тим в Петрограді робітники, прихильні до мира, уладжували маніфестації, де носили прапори з написаними домаганнями опублікувати секретні договори з союзниками, передати власть в руки Ради робітничих і салдацьких депутатів. Відбували ся численні демонстрації проти Мілюкова й завойовницької політики. Прихильники Тимчасового Правительства відповідали на це своїми демонстраціями. Для досягнення успіху вживали ся часто демагогічні засоби. Обидва противні табори грали на почуттях мало-свідомих мас, щоби перетягти їх на свій бік.

Як сильний противоенний настрій видно з відношення до так званої „позички свободи“, котру оголосило Тимчасове Правительство. Довший час після оголошення позички Рада робітничих і салдацьких депутатів стояла осторонь і не підтримувала позички. Нарешті вона заявила ся за позичкою. Але соціалістична преса, яка теж ніби принципово стала за позичкою, представила позичку в такому освітленню, що звела до нічого ухвалу Ради, й настроїла робітників проти підпирання позички, на що дуже жалеть ся „Реч“.

Наслідком мирової агітації „братання“ російських салдатів з німе-

цкми й австрійськими стало відбуватися в таких розмірах, що викликало тривогу. Брусілов видав приказ, щоби уникати „братанця“, бо, мовляв, Німці використовують його для своїх цілей, що може страшно пошкодити Росію.

Який вислід цього всього руху й тертя, ми вже знаємо: склад Тимчасового Правительства змінився, але „Реч“ з того часу, як це сталося, ще не прийшла, тому подаємо огляд того, що було перед уступленням Гучкова й Мілюкова.

В середині держави відбувається величезний рух у напрямку збудовання на руїнах старого ладу нового життя. Революція винесла наверх і поставила на денний порядок національне питання. Кожна нація стремить ся до розв'язання своїх життєвих проблем. Виставляють ся домагання забезпечення самоуправи для кожного поневоленого народу. Фінляндці хотять самі безконтрольно господарювати в себе й не думають відступати від своїх крайніх домагань. Зустрічаючи опір збоку Росіян, вони настроюють ся ворожо до Росії. Курс рубля в Фінляндії значно знизив ся.

Національний зїзд Бурятів ухвалив жадати широкої автономії як для Іркутських, так і для забайкальських Бурятів.

Зїзд Калмиків в Астрахані постановив створити національний калмицький комітет для самоуправи Калмиків. Всі справи, що доторкають ся Калмиків, мусять рішати ся комітетом. Комітет має працювати в порозумінню з правительством, про що зїзд подав правительству до відома.

Всі вістки про розвиток української справи, подані в „Громадській Думці“ до 10. травня, підтверджують ся на сторінках „Реч“.

1. травня магометани: Татари, Сарти й Таджики уладили в Петрограді маніфестацію. Маніфестанти домагали ся повної свободи національностей і республіканського ладу в державі. Повстають численні національні організації.

Національний рух поневолених народів і стремління до перебудови Росії на федеративних основах занепокоює Росіян. Деякі групи їх зраджують своє занепокоєння. Наприклад донські козаки на своїм зїзді ухвалили резолюцію, яка каже, що Росія повинна стати демократичною республікою, але „недільною по національностям“, тобто централістичною.

Взагалі деяким шарам суспільности тяжко міняти своє відношення до інших національностей. Стара звичка вискочила в юнкерів Михайловської артилерійної школи в Петрограді. Вони противили ся допущенню в школу Жидів, проти чого протестували юнкери—прихильники соціалізму.

Управа переходить цілком у руки громадських комітетів, котрі порядкують в порозумінню з правительственими органами. Різномірні громадські організації наплоджують ся, як гриби після дощу. Провадить ся величезна будівнича робота.

Важну роль відіграють тепер кооперативи. До революції вони були осередками, з яких розходилася вільна думка й де гуртували ся всі поступові громадські елементи, а також помагали бороти ся з дорожнечою. Зараз кооперативні стоваришення нормують, направляють господарське життя країни. Для помочи кооперативам правительство думає призначити кілька мільонів карбованців; з цього фонду мають уділяти ся кооперативам позички.

Не дивлячись на користь кооперативних товариств, особливо в теперішню хвилю, коли все в неладі, знаходять ся поміж темними масами вороги їх. Свобода зрозуміла ся багатьома дуже химерно. Думають, що можна робити все, що забagnetь ся. От і заходжують ся розбивати крамниці, грабувати багатих, а також і кооперативні лавки. До таких людей прилучують ся також і ті, хто надто зненавидів все старе і киче хоче його цілком сплюндрувати. Руїнуючи

старе, шкідливе, не минають і корисного. Наприклад, в Орловській і Смоленській губ. в багатьох селах були цілі погроми „потребілок“. Коли все втихомирило ся, то на запит, чому селяне розбивали кооперативні лавки, вони так і пояснювали, що то, мовляв, „старє“, а старє все треба зруйнувати.

Взагалі свобода й демократизм чудно розуміють ся темними селянами. В Сичовському повіті Смоленської губ., наприклад, селянам так сподобало ся вибирати громадські комітети, які можна знову розв'язувати, що вони з цього зробили собі забаву й кілька разів підряд вибирали й змінювали свої селянські й волосні комітети. Дійшло до такого „демократизму“, що повикидали всіх інтелігентних робітників з комітетів. Нехай, мов, „народ“ попорядкує. Як на сміх, в комітет повибирали таких, що більшість з них навіть писати не тямали.

Темрява й безпорадність мас перед новими формами життя, брак поняття про політичний лад взагалі дасть ся тепер дошкульно відчуту. Щоби запобігти можливому лихові, що з цього може виплинути, земства й громадські організації заходили ся розвивати широку просвітну роботу. Земства посилають на села спеціальних лекторів, котрі вивчають людям вагу теперішних подій і подають необхідні для кожного горожанина знання. В городах уладжуєть ся різні відчити, дбаєть ся про постачання потрібної літератури про державне життя. Але це все вистарчить хіба, щоб залатати найбільші дірки.

Під час загального захоплення революцією притихло було якось справа вихарчування населення. Але зараз, коли по малу все заспокоюєть ся, ця справа знов виступає на перше місце й завдає правительству багато клопоту. Безладде в комунікації викликало нужду в замасах поживи по великих городах. Тай деж там буде добрий довіз, коли, як заявив міністер доріг Некрасов, на одній південно західній залізниці з 900 паровиків пра-

цює тільки 350, а решта до роботи не придатна, навіть полагодити зіпсованих паровиків немає змоги, бо бракує відповідних приладів і металу. Спасибі Америці, котра не забуває Росію й присилає, розумієть ся, за добрі гроші, свої паровики.

Міністер каже, що довіз з провінції супроти березня поліпшив ся, але як буде стояти справа на далі, він не може рочити ся.

Зі всіх кінців Росії чути тривожні голоси. І хоч „Реч“ зайнята зараз важнішою для кадетів справою, ніж справа Іжі,—агітацією за провадженням війни—але на сторінках її читасмо багато тих тривожних чуток.

Найкраще характеризуєть ся справа з Іжою відозвою Ради робітничих і солдатських депутатів до селян. Відозва звучить так: „Селяне! Ваші брати й діти—салдати й городські робітники, своєю кров'ю здобули свободу, котра даєть селянам добробут і рішить земельне питання. Але свободі загрожує небезпека. Й вороги, прихильники скиненого царя, використовують ними самими витворену недостатку хліба в городах, щоби підкопати вашу й нашу свободу. Вони кажуть, ніби то революція лишила країну без хліба. Вони розславляють, що ніби то селяне не хотять вести хліба в городи, бо стоять проти свободи, проти робітників та салдатів.

Селяне! Як що ви хочете зберігти свободу, як що ви хочете на завсідки скинути ярмо земських начальників, стражників, поміщиків—спасайте революцію! Знайте: вона загине, коли армія на фронті, а робітники в городах зостануть ся без хліба, коли нашим і вашим ворогам (чорносотенцям—Ред.) пощастить задупити голодом ще тільки народжену свободу. А без свободи не буде й землі!“

В армії не хватає також і санітарних уладжень. Догляд, особливо на румунській фронті, лихий. Як заявив в бесїді з петроградськими журналістами комісар Тимчасового Правительства в Одесі, з фронту прибувають в Одесу маси хорих

Український національний зїзд у Київі.

II.

З дуже великою цікавістю вислухано потім реферату Ф. Матушевського про права національних меншостей. З статистичними даними про населення України, референт вказує на домінуючий український елемент на його території, куди розмірно в невеличкі числі вкorporені елементи інших народностей. Це дає йому право до виводу, що Україні киче потрібна національно-територіальна автономія з повною гарантією прав національних меншостей і їх самоуправою, з широкою самоуправою у волостях і селах, з рівністю всіх горожан краю перед законом і з найбільшим приближенням адміністративних і судових інституцій до потреби життя народів, які творять цілість краю. Свій реферат Матушевський кінчить словами: „Тому будемо твердо й високо держати в своїх руках наш чистий прапор вільности народів, винесений нами незамараним з грязної тюрми народів на свіже, ясне і чисте повітря свободної України. Будем спільними силами охороняти сей чистий прапор від проб темних і несвідомих сил завалити його гря-

зю шовінізму й ненависти до національних меншостей на Україні.“ Як було згадано, на вечірній засіданню по питанням, доторкеним рефератом, виступило 23 бесідників, з яких два або три виступали за необхідність утворення самостійної України, всі інші висловлювали ся в дусі відомих уже резолюцій. Характеристично, що в дусі обмеження, або знехтування прав національних меншостей не підніс ся ні один голос. Навпаки, була слїдна тенденція підчеркнути зичливе й справедливе відношення до неукраїнських народів. Значну роль у витворенню свідомого відношення до роботи і в підтримці настрою в дусі загально-людських ідеалів відіграли представники соц.-революційної партії. Що до сього треба зазначити палку промову члена петроградської Ради робітничих і солдатських депутатів і української соціал-демократичної військової організації у Петрограді, салдата Авдїенка. Він не змагав ся виступити з твердими словами докору, зверненими до українських патріотів, указуючи на їх недавно

політичну інертність, недостатку дійсної політичної гідности, й заклякливо зрозумілого націоналізму та йти в єдності з демократами інших народів до яких ідеалів соціалізму. В таких саміх дусі була й змістова промова українського соц.-демократа Чеховського. В палких промовах соціалісти-революцїонери Н. Ковалевський і В. Начавська закликвали через здоровий демократичний націоналізм йти до інтернаціоналізму. Цікава була промова прибувшого з фронту салдата Дорошенка, котра блистїла живим українським гумором і влучністю сентенцій. З огляду на зїзд селян всі гасла про землю й народ приймає аудиторія з незвичайним ентузіазмом.

Другий день.

Засідання зїзду 7. цвітня, як і першого дня, дуже численне відкриваєть ся в 12-й год. Настрій зовсім длювий, спокійний, до чого закликає, відкриваючи збори, проф. М. Грушевський. До президії запрошують представників одеських і харківських Українців і делегата від балтійської воєнної флоти офіцера Крупенського. Позва останнього делегата, що відїде на естраді військовою чєсть прапором з портретом Т. Шевченка, викликає ве-

личезне вражіння на аудиторії, що відїзвала ся бурєю овацій.

Зїзд вислухує привітів. Часть привітів від українських організацій з огляду на їх велике число тільки перераховує секретар П. Богачський, перечисленне інших відложено.

По Страдомським Д. Григорович-Барський привітав зїзд від крайового комітету народної волі. „Наша партія—говорять Д. Григорович-Барський—давно стоїть на яснім розумінню того, що російська держава вимагає для себе будови, яка віддає волялаб всім політичним домаганням і бажанням окремих національностей. Але ся свідомість не загальна в партії і в масах. Особливо гаряче я вітаю зїзд, бажаю йому спокійної праці на шляху утворення умов вільного існування українського народу.“

Член виконуючого комітету д-р Г. Фрумін, як представник переслідованої жидівської нації і член партії соц. революцїонерів, вітає зїзд: „Серед нас—говорить бесідник—нема й не може бути противників української автономії. Але се питання повинні рішити Установчі Збори.“

Полковник Матушевич говорить по російськи від Ради київського гарнізону та по українськи від української фракції військових де-

на різні пошестні недуги, навіть на тиф. Це результати зле zorganizованого медичинського догляду.

Таке положення витворює гарний ґрунт для контр-революційної агітації, позначки якої де-не-де вже видно. Покищо виявляють ся потайні провокаційні вчинки.

В Києві під час розливу Дніпра, що набрав багато шкоди надбережним мешканцям, кілька осіб, одягнених, як салдати, залізло в лаврську щещору й вчинили огидне блюзнірство: розрубали голову мощей преп. Паїсія. Очевидно, невідомі провокатори зробили це, щоби вплинути на релігійне почуття тих людей, що потерпіли від розливу й навести на думку, що то революціонери такий глум над святощами вчинили.

З приводу цього спільна рада київських організацій видала відозву до населення, в якій вказує, звідкля походить той вчинок і яка його мерзена ціль.

В Пензі й Кишенькові ведеть ся погромна протижидівська агітація поміж учнями середніх шкіл. Арештовано кількох агітаторів.

В селі „Медведево“ Нижегородської губ. був такий випадок. В селі прийшла послана від земства лекторша для відчитів. Там знаходиться жіночий монастир, настоятелькою котрого є чорносотенна черниця. Під впливом останньої селяне зустріли лекторшу ворожими окликами: „А, ти від республіки прийшла, тебе прислала до нас республіка; це вона одняла в нас

батюшку-царя й напустила голод; даваймо лишень подивимось, чи є на ній хресті!“ Ледві втікла лекторша звідти.

Не дримають чорносотенці й у Петрограді. Коли під час проти-ї за правительствених демонстрацій в перших числах травня були навіть оружні борби, то це трапляло ся лише при запальних суперечках. Але раз ішла мирна юрба з робітників, салдатів і горожан без ніякої зброї і на неї заходила ся стріляти інча, одягнена як робітники, узброєна товпа, без всякого приводу. Цей випадок пояснюють, як пробу чорної сотні викликати вороженечу до робітників і салдатів, а значить і колотнечу.

В Москві стало ся щось трохи інакше. 3. травня на одній вулиці зібрала ся юрба людей з двісті й заходила ся кричати: „Де хліб і вода? Геть з міліцією! Геть з Тимчасовим Правительством! Дайте нам царя!“ Інча юрба теж людей з двісті вперла ся в помешкання комісаріату й забрала револювери й берданки, а також і всі патрони, що там мали ся. В обох юрбах, як виявило ся, організаторами були колишні поліцаї й агенти охоранки.

Це ще поки що поодинокі випадки, але сказане раніше дає підставу думати, що може розвинути ся й сильна контр-революція, бо оперувати ся з темними масами всілякими демагогічними кличами дуже легко, краще ніж спровадити їх на вірну дорогу.

Губенець.

РЕВОЛЮЦІЯ В РОСІЇ й МИР.

Революційна Росія й поневолення народів.

З Копенгагена доносять дня 30. мая „Berlingske Tidende“: У Фінляндію прийшло багато московського війська. Гарнізон у Ваза побільшено на 2000, гарнізон в Кен на 3000 салдатів. Ті салдати прийшли на розказ міністра війни Керенського.

Він довідав ся підчас своєї поїздки у Фінляндію, що між Українцями Литовцями й Фінляндцями була тайна конференція представників, яка вирішила постанову, що одного дня всі три краї мають проголосити свою самостійність. І от міністер поступової Росії, вольнодумний Керенський, хоче московськими військами задержати ті народи при Росії!

мократів. Полковник Матушевич нагадує необхідність боротьби з внутрішнім ворогом для укріплення внутрішньої волі. Згад шумно вітає представника армії.

Від губерньського земського виконаючого комітету вітає В. Корольов в українській мові, від товариства охорони жінок—п. Клячкина.

Виступ з привітом представника тимчасового правительства губерньського комісаря М. Суковкіна гучно приймає ся на згад. М. Суковкін жалус, що не уміє добре говорити по українськи і мусить звернути ся до українського згаду в російській мові. „Тимчасове правительство—заявляє М. Суковкін—рахаєть ся з голосом України. Уже тепер український нарід у Києві має своїх представників у радї громадських організацій і губерньським виконаючим комітеті, що помагають мені в справі уладження краю на нових основах. У нас буває гаряча виміна думок, але не було ні одної незгоди. Хай буде згода між Українцями й центральними властями. Український нарід не тільки може, але й повинен висловити ся, як він хоче управляти ся, і правительство прислухаєть ся до того голосу. Останнє слово належить до Установчих Зборів, а перше до вас. Рішайте сю справу

державною мудрістю, якою все відзначав ся український нарід. Нехай живе вільна Україна в алуці з Росією!“ Вурливі оплески. М. Грушевський цілуєт ся з М. Суковкіним, який займає місце в президії.

Ідуть привіти від київського жіночого громадянського згаданія (п. Синицька), від губерньської земської управи (Пожарський), від київського комітету соц-революціонерів (Прилежнев). Своім ключем на Україні ставлять соц.-революціонери домагання: „Вся земля всьому працюючому народові“. Представник Коаліційної Ради київського студентства Баткинський говорить, що перед тим у Шевченкові дні студенти співали в мертвих стінах даянної вищої школи „Вічну пам'ять“, а тепер вічну славу вольнодумному автономному народові.

Гаряче приймають на згад привіти національних груп. Від жидівської соц.-демократії говорять у жидівській мові Каган. Від польського соціалістичного кружка по українськи—Куліш, від Чехів з армії фронту—Йосиф Франц, що виголошує промову про многостраданню Чехію в українській мові, закінчуючи її на прохання аудиторії по чеськи. Чорноморська флота і Рада робітничих депутатів Одеси вітає згад в особі Романченка: „Завдання

Противреволюційна течія в Росії.

Зі Штокгольму пише справоздавець неутральної державидо „Франкфуртер Цайтунг“ (30 мая):

Противреволюційна течія підіймаєт ся в Росії. Конгрес кадетів осудив тимчасове теперішнє правительство гострою критикою. Всеросійський конгрес офіцерів рішив тільки 265 проти 246 голосів підпірати нове правительство. Крайні партії хочуть відновити сильну центральну владу і розсвіають свою телеграфічною агенцією представлення анархічних відносин на провінції, які викликають переляк серед буржуазних кругів. Орган ради робочих „Ізвестія“ сповіщає, що Пурішкевич ще з вибухом революції підняв аваяту пропаганду за монархічним правлінням серед війська, де він має великий вплив серед доставців поживи до фронту.

Про царя доходить вісти, що його переведено з родиною до Петропавловської крпости і посаджено в особній домі, що викликає занепокоєнє серед священства. Загал вбачає з боку Англіїців і Француів підпору на зворот настрою прихильного цареві.

Рада робочих тратить вплив через свою бездарність і неспосібність перевести негайно мир, який є популярний між масами. „Новое Время“ пише, що Рада робочих зажадала 10 мільонів від правительства на поширення своєї політичної діяльності.

Ліберальні часописи, як і соціалістичні під крилом Плеханова, домагаються застосування влади диктатури (самовластя) проти неспокійних духів.

А. Керенський, „моральний диктатор Росії“, поступовець—Іздить по фронті агітувати за війною. Горький глаує в „Новій Живні“ з Керенського, що він вдів адміральський капелюх при одвідинах флоти, хоч він нічим не пригадує Наполеона, бо там була чинність, а тут фраза!

Анархістичні відносини в Росії.

З Минська доносять до Штокгольму, що там селянські розрухи прибирають великі розміри. Помістя Святополка-Мірського спалено пожарами і в часті ограбовано. В околиці Новгороду, Волиська і Обручки салдати зробили таке пиянство, що 16 з них з надмірного уживання горілки померло. Царпцини находить ся під диктатурою гарнізону, який наложив на місто 1 1/2 мільона рублів контрибуції, щоби салдатам піднести жалування, а родинам їх запомогу. На Волзі ограбували салдати чотири кораблі. З Благовещенська доносять, що в копальнях золотих округи Сєя панує анархія; золота не копають.

Небезпека чужинцям в Росії.

Зі Штокгольму доносять вість з „Одеського Листка“, якого дописувач говорив з англійським послом про безпеченство чужинців в Росії. Консул є цієї думки, що всі чужинці, які не мають ніякого діла в Росії, повинні негайно виїхати до дому. Ніхто не знає, що принесе слідуєчий день у Росії. Останніми днями виїхало з Одеси багато родин. В Архангельську стоять переповнені чужинцями кораблі, щоби втікати до Англії. Багато родин виїжджає з Фінляндії. Англійський вплив в Росії зменшуєт ся з кождим днем.

Ув'язнення сербського штабу дивізії.

Після розказу одеської військової команди дня 15. мая заарештовала рада робочих і салдатів цілий штаб одеської дивізії з командантом. Він запротестував іменем міжнародного права проти такого негідного і незаконного поведення. Супроти того мусів командір одеського округу видати заказ арештовання, або насильства над румунськими провідниками армії, серед яких підняла ся тревога перед подібними вчинками.

флоти—говорить делегат в сильній промові на українській мові—визволити Україну і установити в Росії федеративну республіку“. Про таку саму готовість віддати життя за права українського народу говорять представник української секції київської ради салдатських депутатів Чайка.

Від польських організацій в українській мові говорять Єзерський, котрий зазначає, що вільні Українці є в щасливших умовах, ніж досі гнетені поляки. Волю нам треба ще вибороти, тому треба спільними силами твердо стояти на фронті в імя братерства народів.

Председатель чесько-словацьких товариств Вондрек в чеській і українській мові висловлює бажання, щоби здійснив ся ідеал Шевченка про вільну федерацію всіх братів Славян. В імені об'єднаних жидівських громадянських організацій виголошує привіт д-р Биховський, котрий окремо вітає „славного провідника українського руху М. Грушевського“ і закінчує під бурю оплесків: Слава українському народові, слава його провідникові Грушевському“. М. Грушевський при одушевлених окликах „Слава!“ підходить до Биховського. Вони розцілювали ся.

Закінчуєт ся денне засідання

привітами Коляви від Грузинів, М. Шаповала від повітової земської управи, від повітового згаду земських учителів, робітничого Гутяньського знарядного заводу, Ситнікова, від жидівського демократичного учительства (в жидівській мові), від Естонців з Дерпта з заявою, що Естонці піддержать домагання української автономії на Установчих Зборах, і від батуринських Жидів (Вашенко). Председатель згаду дякує всім бесідникам і зокрема М. Суковкіну та просить його передати тимчасовому правительству, що український нарід готов його піддержати.

(Далі буде).

Листи з України.

Вже починають надходити вісти з України в листах, які вказують на радість народу з приводу наступивших змін і на певність того, що старе правительство з його порядками не поверне до влади, що Микола не буде вже панувати над народом.

Помістимо тут виїмки з тих листів до полонених:

